

3. Маркова В. В. Мотивація англомовної комунікативної діяльності молодших школярів за допомогою фонетичних та лексичних ігор. Херсон. – Таврійський вісник освіти. 2013. № 4(44). С. 237-243.

4. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля – К., 2008. – С. 712.

5. Holešinská, Andrea. Teaching English as a foreign language to students with learning difficulties. URL: http://is.muni.cz/th/21026/pdf_b/

Ранюк О.П.

викладач,

Хмельницький національний університет

РИТОРИЧНІ ВМІННЯ ЯК ОСНОВА РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ПОЛОНІСТА

Євроінтеграційні зміни у вітчизняній освітній парадигмі актуалізують риторичний компонент професійної підготовки майбутнього фахівця будь-якої сфери загалом, а для педагога-полоніста передусім, де мовно-мовленнева діяльність є предметом професійної діяльності. Основою, звісно, є риторичні вміння, які допомагають у подальшому формувати та розвивати риторичну компетентність як здатність до регламентування комунікативного простору, ефективної організації мисленнево-мовленневої діяльності, консолідування норм та правил спілкування й культури переконання в різних комунікативних ситуаціях тощо. Зважаючи на це, необхідно охарактеризувати поняття «риторичні вміння» та визначити важливі складники його поняття. Аналіз та опис цього поняття є, на нашу думку, досить актуальним.

На сучасному етапі розвитку риторики багато науковців зосереджують свої дослідження риториці (як понятті) в цілому, так і окремих її компонентах. Останніми роками з'явилася велика кількість праць, які різнобічно висвітлюють цю проблему. Так, розглядаються риторичні вміння у структурі професійної діяльності соціальних педагогів, перекладачів, правників, учителів початкової школи. Термін «риторичні вміння» часто зустрічається в науковій літературі, зокрема, в працях С. Абрамовича,

Д. Александрова, Д. Вагапової, Н. Голуб, А. Капської, М. Кохтева, Т. Ладиженської, М. Львова, Г. Сагач, Н. Онуфрієнко.

Уперше риторичні вміння як предмет дослідження виділила Т. Ладиженська у програмі з риторики для загальноосвітньої школи. Вона розглядала поняття «риторичні вміння» як синонім до поняття «комунікативні вміння», зіставляючи їх також із поняттям «мовленнєві вміння». Автор звертала увагу на багатокomпонентність та багаторівневість комунікативних умінь, пов'язуючи це явище зі складністю комунікації [1].

Л. Горобець під риторичними вміннями розуміє вміння, які сприяють розвитку / формуванню свідомого ефективного мовного впливу на людину під час міжособистісного групового й колективного публічного спілкування [1].

Для нашого дослідження особливий інтерес викликають праці сучасних українських науковців, в яких розширено поняття «риторичних умінь», тобто вони не ототожнюють їх лише з «комунікативними вміннями».

Зокрема, В. Нищета широко дослідив проблематику риторичних умінь учнів основної школи. Також В. Нищета зазначає, що риторичні вміння становлять діяльнісний компонент риторичної компетентності і є підґрунтям для її формування. Значним внеском В. Нищети є детальна класифікація риторичних умінь для учнів.

Дослідженням риторичних умінь у професійній підготовці фахівців різних галузей займалися А. Первушина, Г. Сагач, Є. Тягнирядно.

А. Первушина, виходячи з розуміння вміння як елементу діяльності, заснованої на знаннях і навичках готовності успішно виконувати певну діяльність, розглядає риторичні вміння як «інтегративну властивість особистості, що ґрунтується на відповідних знаннях і навичках та забезпечують готовність виконувати риторичну діяльність» [3, с. 13].

Інша дослідниця риторичних умінь, проте правників, визначає риторичні вміння як «більш чи менш складну систему операцій та дій (способів та прийомів), які використовує людина в нових для неї умовах, доцільну регуляцію діяльності на основі отриманих знань та навичок, які дають людині можливість здійснювати риторичну діяльність» [4, с. 26].

Для вчителя-словесника, який повинен бути зразком для наслідування у спілкуванні, грамотності, вміле володіння словом, як універсальним інструментом думки і переконання, є необхідним, адже це є визначальним складником його професійного успіху та

обов'язковим атрибутом іміджу кваліфікованого, компетентного й інтелігентного фахівця. Професійною нормою для вчителя є оптимальна мисленнево-мовленнева поведінка в різних комунікативних ситуаціях.

Риторичні вміння майбутнього вчителя-полоніста – це набуті під час вивчення польської мови характеристики особистості, що дозволяють вправно й ефективно виконувати професійну діяльність, спрямовані на розвиток риторичної компетенції.

Серед умінь, які необхідно розвивати у процесі професійної підготовки вчителя-словесника, є уміння: словесно оформлювати текст відповідно до мовленневої ситуації; уміння публічно виступати; регулювати свій емоційний стан під час публічного виступу; оцінювати аудиторію, взаємодіяти з нею, моделювати мовлення залежно від реакції аудиторії; віртуозне володіння функціональними стилями, вміло їх застосовувати залежно від комунікативної ситуації; використовувати імпровізаційні здібності у процесі мовленневої діяльності; на основі асоціативних зв'язків творчо інтерпретувати вихідні тексти; будувати функціональний діалог; вміло володіти артикуляційним апаратом, цілеспрямовано готуватися до мовленневої діяльності; вести дискусію, використовувати аргументи; швидко та правильно орієнтуватися в умовах спілкування; знаходити оптимальні засоби для передачі змісту повідомлення; забезпечувати зворотній зв'язок тощо.

Сформовані риторичні вміння є підґрунтям для риторичної компетентності, яка, на нашу думку, є комплексом практичних риторичних умінь індивіда, що вивчає іноземну (польську) мову, який засвоїв необхідний блок теоретичних знань та може реалізувати їх в реальній дійсності, що дозволяє йому успішно та ефективно взаємодіяти з іншими суб'єктами спілкування (професійного, побутового тощо). Відповідно ефективність високого рівня іншомовної риторичної компетентності безпосередньо пов'язана з досягненням професійного та життєвого успіху та є показником інтелектуального розвитку; є засобом налагодження соціальних зв'язків із представниками іншомовної культури.

Зважаючи на вищезазначене, підкреслимо, що вагомим фактором розвитку риторичних умінь майбутніх вчителів-полоністів є їхній мовленневий розвиток, що спрямований на опанування мовленневих знань, умінь і навичок, які необхідні для вміння спілкуватися, використовуючи засоби мови, здатність сприймати й відтворювати зміст

чужого мовлення, висловлювати власні думки, демонструючи при цьому свій інтелектуальний розвиток.

Для вчителя-філолога риторичні вміння є основою ефективної професійної діяльності. З огляду на це розвиток риторичних умінь саме для філолога є ширшим та охоплює різні аспекти.

Риторична діяльність філолога у закладі вищої освіти повинна базуватися на засадах риторики в конструюванні різноманітних форм висловлювань, що функціонують у публічному дискурсі (промови, лекції, презентації, дискусії, відкриті листи, фейлетони, рецензії тощо) й удосконалення вмінь підготовки текстів, із використанням аргументаційних структур та фігур, обраних для реалізації певної мети. Студенти повинні дізнатися правила логіки, основи переконливості та аргументації, отримати знання щодо аналізу одержувача, основи композиції, елементів стилістики, а також із галузі запам'ятовування тексту та його виголошування. Особливу увагу варто звернути на мистецтво спілкування. Варто не обмежувати навчання риторики до монологічності, не зосереджуватися лише на великих формах, навчанню композиції і виголошуванню промов. Важливим є навчання риторики в діалозі, що охоплює вміння слухання, постановки питань, формулювання та відбір аргументів, техніки еристичного аргументування. Завданням риторики є не лише, щоб студенти брали участь у діалозі, в якому інколи стираються думки учасників, а обмін поглядами, що має у підсумку довести до певного синтезу й допомоги в розв'язанні означених проблем.

Для розвитку риторичної компетентності на основі риторичних умінь у закладі вищої освіти, студент повинен: бути свідомим стосовно дійсності, яка є в мові, зокрема і в польській, і як мова та різні форми висловлювань впливають на спосіб сприймання дійсності; знати техніки компонування текстів, що розуміються як свідоме упорядкування збору знаків, які виконують певну функцію, і спрямовують до певної мети (важливим є знання сучасних видів комунікації); уміти користуватися сукупністю засобів, стратегій та технік переконань та аргументації, які зазвичай використовують для отримання певних висновків, а також знати механізми переконань та способи впливу на людей.

Отже, розвиток риторичних умінь є необхідною передумовою розвитку риторичної компетентності. Оскільки вчителі-словесники є фахівцями, які повинні бути зразком для наслідування та передавати свої знання іншим, їх можна назвати культурною елітою нашої нації.

Оволодівши риторичними знаннями та вміннями, філолог здатен вільно висловлюватися на різні теми, висловлюючи свої судження зрозуміло, послідовно, грамотно, яскраво; виголошувати публічну промову і бути зрозумілим для аудиторії; писати тексти в різних жанрах для різних ситуацій та адресатів, орієнтуючись на певного слухача або читача; зрозуміло та грамотно складати документ, діловий текст; послідовно та аргументовано відстоювати свою позицію; розуміти і сприймати твори художньої літератури різних жанрів, насолоджуватися красою поетичного слова.

Список використаних джерел:

1. Горобець Л. Н. Риторическая компетенция учителя: проблемы исследования и практика формирования. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ritoricheskaya-kompetentsiya-uchitelya-problemy-issledovaniya-i-praktika-formirovaniya>
2. Нищета В. Риторичні вміння як діяльнісний компонент риторичної компетентності // Українська мова і література в школі. 2013. № 7. С. 13–18.
3. Первушина А. В. Формування риторичних умінь у майбутніх соціальних педагогів [Текст] : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04, Хмельницький, 2002. 254 с.
4. Тягнирядно Є. В. Формування риторичних умінь у майбутніх правників у процесі професійної підготовки [Текст] : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04, Одеса, 2008. 256 с.

Цап М.М.

студентка,

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ – ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Вивчення англійської мови в початкових класах відбувається безпосередньо на уроці – у встановленому місці, з чітко відведеним часом, з постійним складом і саме тому, як він буде побудований, залежить пізнавальна активність дітей. Тому вчителю необхідно